
Projekt interdyskursu
O tekstowym przekraczaniu granic
między naukami w twórczości
Michała Hellera

Dissertationes Laudatissimae
Universitas Gedanensis

**Martyna
Wielewska-Baka**

**Projekt interdyskursu
O tekstowym przekraczaniu granic
między naukami w twórczości
Michała Hellera**

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
Gdańsk 2020

Recenzenci
dr hab. Jerzy Madejski, prof. US
dr hab. Andrzej Zawadzki

Redaktor Wydawnictwa
Justyna Zyśk

Koncepcja graficzna serii
Karolina Johnson

Projekt graficzny okładki i stron tytułowych
Łukasz Gwizdała

Skład i łamanie
Michał Janczewski

Publikacja sfinansowana ze środków
Prorektora ds. Nauki Uniwersytetu Gdańskiego w ramach konkursu
na wyróżniające się prace doktorskie oraz z funduszu
Dziekana Wydziału Filologicznego i Prodziekana ds. Nauki
Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Gdańskiego

© Copyright by Uniwersytet Gdański
Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego

ISBN 978-83-7865-942-6

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel./fax 58 523 11 37, tel. 725 991 206
e-mail: wydawnictwo@ug.edu.pl
www.wyd.ug.edu.pl

Księgarnia internetowa: www.kiw.ug.edu.pl

Druk i oprawa
Zakład Poligrafii Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel. 58 523 14 49, fax 58 551 05 32

Rodzicom

Spis treści

Wprowadzenie. „Blizny przedziałów wypowiedzeń”. Michał Heller jako pisarz interdyscyplinarny	9	
Rozdział 1		
W stronę podmiotowej emancypacji:		
twórcze i dialogiczne aspekty interdyskursu	29	
1.1. Między zależnością a władzą: podmiot, dyskurs, instytucja	30	
1.2. Interdyskursywna heterogeniczność	37	
1.3. Obrazy świata a porozumienie dyscyplin	55	
1.4. „Korytarz głosów”. Dialogiczne aspekty interdyskursu	61	
Rozdział 2		
Popularyzacja jako kształtowanie interdyskursu.		
Hellerowskie strategie krytycznej lektury	69	
2.1. Działalność popularnonaukowa	69	
2.2. Charakterystyka działów i czasopism	71	
2.3. Twórczość popularnonaukowa jako piśmarstwo intertekstualne	92	
2.4. Heller jako recenzent: charakter recenzji a charakter czasopisma	97	
2.5. Popularyzator jako rola społeczna i instytucja	126	
Rozdział 3		
Marzenia o całości. Eseistyczne reminiscencje i estetyzacja dyskursu naukowego jako reintegracja kultury		129
3.1. Między eseistyką a popularyzacją	129	
3.2. Tradycje Hellerowskiej eseistyki	132	
3.3. Hellerowskie rozróżnienie: między eseistyką a studiami	137	
3.4. Literacka topografia interdyskursu	144	
3.5. Reintegracje: między antycypacją a reminiscencją	154	
3.6. Estetyzacja dyskursu naukowego	158	

Rozdział 4**Racjonalizacja i mediacja.**

O nowych rolach współczesnego intelektualisty	193
4.1. Kondycja współczesnego intelektualisty	193
4.2. „Zagrożenie elitarnością”	199
4.3. Mediacja w sporze o kulturę	202
4.4. Racjonalizacja w zsekularyzowanym świecie	217

Rozdział 5***Dzieci wszechświata. Hellerowska antropologia z perspektywy posthumanizmu, postsekularyzmu i humanistyki afirmatywnej*** . . . . .

	243
5.1. Rekolekcje jako tekstowe hybrydy: pomiędzy sekularyzacją a intensyfikacją formy	243
5.2. Między naiwnym optymizmem a krytyczną afirmacją	251
5.3. Krytyka antropocentryzmu	253
5.4. Antropologia kosmologiczna	257
5.5. Widmo sekularyzmu	265
5.6. Przeciw odczarowaniu nauki	266
5.7. Hellerowska antropologia. Podsumowanie	271

Podsumowanie. Udzielanie głosu	273
---	-----

Bibliografia	291
-------------------------------	-----

Nota bibliograficzna	304
---------------------------------------	-----

Wykaz skrótów cytowanych utworów Michała Hellera	305
---	-----

Summary	307
--------------------------	-----